



Presenting the model of improving the combat power of the Islamic Republic of Iran Army based on optimal financing

Behzad Jafari ¹

Abstract

Improving the combat capability of the armed forces is one of the strategic and important goals for countries, and adequate financing has always been considered as a vital and influential factor for the realization of this goal. Therefore, the purpose of this research is to provide a model for improving the combat power of the Islamic Republic of Iran Army based on optimal financial support. The current research is a mixed (quantitative and qualitative), descriptive, survey research with an applied nature and cross-sectional in terms of time. The statistical population of the research is the army of the Islamic Republic of Iran, and the first sample population is 20 experienced professors and experts in the field of defense and financial management in the faculty of Ajah military universities for interviewing and determining the important components, and the second sample is 180 people from Military retirees with military doctorates are among 348 people for model validation. In this research, library method was used to collect data, fuzzy Delphi questionnaire and rank analysis process were used to analyze them, and correlation and regression analysis and spss software were used to validate the final research model. The results of the research showed that there are generally three government-oriented approaches, based on public-private partnership and an approach based on outsourcing and privatization to finance the Islamic Republic of Iran Army. According to the extracted model, the most important components of the state-oriented approach are: clearing stagnant assets with fast-returning economic enterprises (production, service, profiteering) and earning money from training and teaching military techniques (international).. In the approach of the government's partnership with the private sector, the most important components are knowledge-based productions and their exploitation with the participation of the private sector, outsourcing and creating financing through partnership bonds. And the most important components of the outsourcing and privatization approach are: educational, health, military services in order to earn money outside the organization, creating new capabilities in assets and facilities, construction projects outside the organization (housing - Hotel - Service health centers). Therefore, the use of the obtained components in the financing of AJA, in addition to increasing the combat power, can also help in the economic prosperity of the country.

Keywords: Paradigm,organizational structure theory, Newtonian structure, quantum structure.

Citation:Jafari, Behzad; (2025). Presenting the model of improving the combat power of the Islamic Republic of Iran Army based on optimal financing. *Journal Of Army Strategic Research 4 (11)*, 25-53.

1. PhD, Accounting, Islamic Azad University, Kermanshah,
Iran.Emailbehzad12662@gmail.com.



ارائه مدل ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی مطلوب

بهزاد جعفری^۱

چکیده

ارتقاء توان رزمی در نیروهای مسلح از اهداف راهبردی و مهم برای کشورها به شمار رفته و تأمین مالی مطلوب همواره برای تحقق این هدف به عنوان یک عامل حیاتی و تاثیرگذار مورد توجه بوده است. لذا هدف از این پژوهش ارائه مدل ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی مطلوب می‌باشد. تحقیق حاضر، یک تحقیق آمیخته (کمی کیفی)، توصیفی-پیمایشی با ماهیت کاربردی و از لحاظ زمانی مقطعی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و جامعه نمونه اول ۲۰ نفر از اساتید باتجربه و متخصص در زمینه مدیریت دفاعی و مالی در هیئت علمی دانشگاه‌های نظامی آجا برای مصاحبه و تعیین مؤلفه‌های مهم و جامعه دوم انتخاب ۱۸۰ نفر از بازنشستگان نظامی با مدرک دکتری نظامی از بین ۳۴۸ نفر برای اعتبار سنجی مدل می‌باشند. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای، برای تحلیل آنها از پرسشنامه دلفی فازی و فرایند تحلیل رتبه‌ای و برای اعتبار سنجی مدل نهایی پژوهش از تحلیل همبستگی و رگرسیون و نرم‌افزار SPSS استفاده گردیده است. نتایج تحقیق نشان داد که به طور کلی سه رویکرد دولت محور، مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی و رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی برای تأمین مالی ارتش جمهوری اسلامی ایران وجود دارد. طبق مدل استخراج شده، مهم‌ترین مؤلفه‌های رویکرد دولت محور عبارتند از: تهاتر دارایی‌های راکد با بنگاه‌های اقتصادی زودبازده (تولیدی، خدماتی، بازرگانی)، خروج از بنگاهداری و حرکت به سمت سهام‌دار بودن، کسب درآمد از محل آموزش و یاددهی فنون نظامی (المللی) و مشارکت در بهره‌برداری از تولیدات دانش بنیان و تکنولوژی بر. در رویکرد مشارکت دولت با بخش خصوصی مهم‌ترین مؤلفه‌ها عبارتند از، تولیدات دانش بنیان و بهره‌برداری از آنها با مشارکت بخش خصوصی، برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مشارکت. و مهم‌ترین مؤلفه‌های رویکرد برون سپاری و خصوصی سازی عبارتند از: خدمات آموزشی، بهداشتی، نظامی در راستای کسب درآمد در بیرون از سازمان، ایجاد توانایی جدید در دارایی و امکانات، پروژه‌های ساخت و ساز در بیرون از سازمان (مسکن-هتل- مراکز بهداشتی خدماتی). لذا استفاده از مؤلفه‌های به‌دست آمده در تأمین مالی آجا، علاوه بر افزایش توان رزمی می‌تواند در شکوفایی اقتصادی کشور نیز کمک می‌نماید.

واژگان کلیدی: ارتقاء توان رزمی آجا، تأمین مالی، تأمین مالی مطلوب آجا

استناد: جعفری، بهزاد؛ (۱۴۰۴). ارائه مدل ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین

مالی مطلوب. فصلنامه پژوهش‌های راهبردی/ارتش ۴(۱۱). ۵۳-۲۵.

۱ دکتری، حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران. Email: behzad12662@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۵

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۲۴

مقدمه

افزایش توان رزم توسط صاحب نظران متعددی تعریف شده است، که به برخی از آنها اشاره می‌شود. توان رزم، مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی و غیرفیزیکی موجود با کارایی لازم بوده که ترکیب و تلفیق مناسب و کاربرد صحیح آنها در انجام موفقیت‌آمیز مأموریت، مؤثر می‌باشد (قنبری جهرمی، ۱۳۹۵). توان رزم در نیروهای مسلح، عبارت است از قدرت و توانایی یک یگان نظامی هنگام عملیات رزمی که ناشی از عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز می‌باشد (خان‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

اقتصاد دفاعی که می‌توان آن را زیرمجموعه‌ای از اقتصاد بخش عمومی دانست دارای زیرشاخه‌های مختلفی است که یکی از موارد مهم آن، تأمین مالی نیروهای مسلح کشورها است. منابع مالی به عنوان مهم‌ترین عامل و لازمه رشد و توسعه اقتصادی و افزایش قدرت دفاعی کشورها، همواره مورد توجه دولت‌ها و اقتصاددانان بوده است (گلخندان، ۱۳۹۵).

از موارد مهم تأثیر گذار بر توان رزمی تمامی ارتش‌های دنیا از جمله ارتش جمهوری اسلامی ایران، مدیریت درست تأمین منابع مالی است. و مطالعات انجام شده در الگوهای مختلف این حوزه، فهرست‌های متفاوتی را از عناصر تشکیل دهنده تأمین مالی ارائه می‌دهد که ممکن است این فهرست‌ها در سازمان‌های ایرانی کارایی نداشته باشد. درجه اهمیت هر یک از عناصر تشکیل دهنده تأمین منابع مالی برای سازمان نقش بسیار مهمی در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌ها ایفا می‌کند. هر یک از مدل‌های تأمین مالی در شرایط خاصی مورد استفاده قرار گرفته و دارای نقاط ضعف و قوت خاص خود می‌باشند (بونتیس^۱، ۲۰۱۲).

تأمین مالی دولت‌ها یک فرآیند گسترده است که به جمع‌آوری و مدیریت منابع مالی برای تأمین هزینه‌ها و اجرای برنامه‌ها و خدمات عمومی اشاره دارد. تأمین مالی دولت‌ها بسیار پیچیده است و بر اساس موقعیت اقتصادی، سیاست‌های مالی و مسائل داخلی و بین‌المللی تغییر می‌کند. این فرآیند مهم است چرا که تعیین می‌کند که دولت چگونه منابع مالی خود را مدیریت می‌کند و چگونه برنامه‌ها و خدمات عمومی را اجرا می‌کند (مرکز مالی ایران، ۱۳۹۸).

عامل برتری سازمان‌ها و نیروهای مسلح در دهه‌های گذشته در اختیار داشتن منابع فیزیکی و مالی بوده است. جهان پرقاب‌تری امروزی و سازمان‌های دانش بنیان با دسترسی به دانش توانسته‌اند از این منابع بیشترین بهره‌وری و در عرصه رقابت عملکرد مطلوبی داشته باشند. سازمان‌های دفاعی دانش بنیان سازمان‌هایی هستند که به منظور رسیدن به اهداف

^۱ Bontis

دفاعی و برتری بر دشمنان نسبت به گردآوری، ذخیره‌سازی، انتشار، تولید و بهره‌برداری از دانش دفاعی در سطح راهبردی، تاکتیکی و عملیاتی به گونه‌ای مطلوب عمل نمایند (مهدی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۶).

تأمین مالی نقش خون در رگ حیات هر فعالیت می‌باشد، کمبود یا تأخیر در واگذاری منابع مالی موجب زیان و آسیب‌های متعدد خواهد داشت. یکی از مهم‌ترین مباحث پیرامون تأمین مخارج سازمان‌ها، تأمین مخارج دفاعی و هزینه‌های نظامی است. اگر مخارج مورد نیاز برای انجام هزینه‌های نظامی و دفاعی از محل بودجه عمومی کشور تأمین شود می‌تواند از یک سو، دولت‌ها را با مشکلاتی از قبیل کسری بودجه و انباشته شدن سطح بدهی‌های داخلی و خارجی مواجه سازد، از سوی دیگر، توان اقتصادی این کشورها را تحلیل برده و سطح عمومی معیشت جامعه و توسعه اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد (گلخندان، ۱۳۹۵).

با وجود اثرات منفی که گسترش مخارج نظامی می‌تواند بر اقتصاد تحمیل نماید، از یک سو به دلیل موقعیت حساس و استراتژیک ایران در منطقه خاورمیانه و تهدیدات امنیتی که وجود دارد و از سوی دیگر، تحریم‌های اقتصادی همه‌جانبه بین‌المللی غرب علیه کشورمان، افزایش هزینه‌های دفاعی و نظامی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. در کنار این ضرورت، به سبب محدودیت‌های مالی و بودجه‌ای که گریبان‌گیر کشور است، مدیریت این منابع از اهمیت دو چندان برخوردار است (عباسیان و همکاران، ۱۳۹۴).

در باب اهمیت و ضرورت پژوهش باید عنوان نمود که اکنون کشور عزیزمان ایران در جنگ اقتصادی و تحریم‌های ظالمانه آمریکا و کشورهای غربی قرار دارد و مشکلات اقتصادی را می‌توان مشکل اول کشور بیان نمود و به دلیل کسری بودجه و عدم رونق اقتصادی در بسیاری از سازمان‌ها به خصوص سازمان‌های دفاعی و در رأس آن ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌تواند علاوه بر مشکلات اقتصادی، مشکلات دفاعی و امنیتی را در آینده برای کشور متصور شد، که هدف اصلی دشمنان این مرز و بوم است. یک روش تأمین مالی مناسب در آجا علاوه بر اینکه می‌تواند به شکوفایی اقتصادی کشور کمک نماید ارتقاء توان رزمی در آجا را نیز به دنبال دارد. به همین دلیل اهمیت و ضرورت روزافزون مدیریت دانش مالی و مطالعات مربوط به ارزیابی تأمین این منابع در تمام کشورها از مباحث اساسی و به‌روز بوده و مطالعات و تحقیقات فزاینده‌ای که در این رابطه انجام می‌گیرد. وجود منابع جدید برای تأمین مالی و مسائل مختلف مربوط به اهمیت امنیت عمومی، سبب گردیده تا محقق در پی ارائه مدل ارتقاء توان رزمی آجا مبتنی بر تأمین مالی مطلوب باشد. در مورد تأمین مالی نیروهای مسلح در آجا خلأ تحقیقاتی مشهود بوده و در حد اهمیت این مقوله، به آن توجه نشده‌است، هر چند در تحقیقات خارجی بسیار پر بارتر و مفصل‌تر به این موضوع پرداخته شده‌است.

بنابراین هدف اصلی این تحقیق ارائه مدل ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی مطلوب است. لذا هدف تحقیق این است که بتواند ۱- مناسب‌ترین رویکرد دولت محور تأمین مالی را با نظر خبرگان شناسایی کند ۲- مناسب‌ترین رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی را با نظر خبرگان شناسایی کند ۳- مناسب‌ترین رویکرد مبتنی بر برون‌سپاری و خصوصی‌سازی تأمین مالی را با نظر خبرگان شناسایی کند ۴- مدل ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی مطلوب راطراحی نماید.

در ادامه سؤالات تحقیق به شرح زیر بیان می‌شوند:

سؤال اصلی:

مطلوب تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدام است؟
سؤالات فرعی:

رویکردهای دولت محور تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی کدام است؟
رویکردهای مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

رویکردهای برون‌سپاری و خصوصی‌سازی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

فرضیه اصلی پژوهش:

مدل مطلوب تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تاثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه های فرعی پژوهش:

رویکردهای دولت محور تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تاثیر مثبت و معناداری دارد.

رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تاثیر مثبت و معناداری دارد.

رویکردهای مبتنی بر برون‌سپاری و خصوصی‌سازی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تاثیر مثبت و معناداری دارد.

پیشینه پژوهش

پیشینه خارجی:

انیسا و سانتوسو^۱، (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای تأثیر استفاده از ابزار مالی اسلامی در تأمین مالی ارتش را بر اقتصاد کشور اندونزی مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها معتقدند صکوک از پتانسیل بالایی برای ایجاد بهبود وضعیت اقتصادی کشور برخوردار است و دولت می‌تواند برای ایجاد رفاه عمومی و ابزار تأمین مالی بودجه، از آن استفاده کند. آن‌ها معتقدند که برای توسعه ملی اندونزی، بهتر خواهد بود که دولت به جای استفاده از روش‌های بدهی مستقیم، از صکوک برای تأمین مالی ارتش استفاده کند، زیرا از دیدگاه حاکمیت ملی، اگر تأمین مالی بودجه‌ی دولت از طریق بدهی مستقیم باشد، احتمالاً کشورهای تأمین مالی کننده با قوانین مخصوص به خود، می‌توانند به اقتصاد ملی کشور آسیب برسانند و همواره کشور (اندونزی) به عنوان یک بدهکار تلقی شده و در روابط دیپلماسی خود نیز دچار ضعف می‌گردد. آن‌ها بیان می‌کنند برای صدور صکوک در کشور حداقل به توسعه‌ی زیرساخت‌ها و بهینه‌سازی استفاده از این ابزار نیاز است.

عادل جاود و فیدا^۲، (۲۰۲۲) در مطالعه خود نقش تأمین مالی اسلامی در تأمین مالی پروژه‌های توسعه‌ای زیربنایی پاکستان از جمله در بخش ارتش، نیروگاه‌های برق، فرودگاه‌ها و همچنین پروژه‌های بهره‌برداری از منابع طبیعی مانند سدهای آبی، استخراج معادن، صنعت نفت و کارخانه‌های کاغذسازی را مورد بررسی قرار داده‌اند. این مطالعه، وضعیت فعلی (در زمان انجام مطالعه) پاکستان را به تصویر می‌کشد و نقش و چالش‌هایی را که شیوه‌های تأمین مالی اسلامی در انجام این پروژه‌ها با آن مواجه هستند را نشان می‌دهد. در نتیجه این مطالعه، فقدان مقررات و راهکارهای سرمایه‌گذاری و شیوه‌های نامناسب تأمین مالی، از چالش‌هایی است که نظام تأمین مالی اسلامی در تأمین مالی پروژه‌ها با آن مواجه است.

سیزاکا^۳، (۲۰۲۰) اثر انتشار صکوک را بر تأمین مالی پروژه‌های دفاعی و سرمایه‌گذاری کشور مالزی آزمون نموده است. در این مقاله بیان شده است با توجه به اینکه انتشار صکوک با هدف تأمین مالی پروژه‌های دفاعی معین صورت می‌پذیرد، لذا ریسک انتشار صکوک از قبل برای سرمایه‌گذار و ناشر صکوک مشخص است و هر دو به خوبی می‌توانند ضمن بهره‌مندی از سود حاصل از سرمایه‌گذاری، مدیریت ریسک لازم را نیز داشته باشند. لذا انتشار صکوک می‌تواند به بهبود سرمایه‌گذاری و افزایش توان رزمی کمک نماید.

¹ -Anista&santos

² -AdelJaved &fida

³ Cizakca

پیشینه داخلی

توکلی و همکاران، (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «اولویت بندی عوامل مؤثر بر تأمین مالی در ایران با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی» عوامل مؤثر بر انتخاب روش تأمین مالی را در ۳ طبقه کلی عوامل مربوط به منبع تأمین مالی کننده، شرکت تأمین مالی شونده و عوامل کلان اقتصادی و سیاسی دسته بندی کردند. نتایج تحقیق حاکی از برتری معیار تأمین مالی شونده نسبت به سایر معیارها می‌باشد و توجه مدیران را به عوامل داخلی شرکت همچون ساختار سرمایه و وضعیت اعتباری در زمان تصمیم‌گیری جلب می‌نماید.

عبدی و همکاران، (۱۳۹۸) در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی و اولویت‌بندی روش‌های تأمین مالی اسلامی جهت تأمین مالی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران" نتیجه گرفتند که رتبه نخست ابزارهای تأمین مالی اسلامی به اوراق مشارکت و پس از آن به ترتیب به اوراق استصناع، اسناد خزانه اسلامی، اوراق اجاره، اوراق سلف، اوراق منفعت و اوراق مرابحه تعلق گرفت.

دشت‌بانی و همکاران، (۱۳۹۷) در مقاله‌ای الگوی مطلوب تأمین مالی نیروهای مسلح در ایران، کاربرد روش تصمیم‌گیری چندمعیاره بر اساس تجربه کشورهای منتخب دریافتند که مشارکت در توسعه و بهسازی، مولدسازی و مشارکت در بهره‌برداری از امکانات و دارایی‌های نظامی، برونسپاری پروژه‌های ساخت و ساز، تغییر کاربری دارایی‌ها و امکانات و ایجاد توانایی جدید در امکانات و دارایی‌ها، تأسیس صندوق مالی حمایت از نیروهای مسلح، قرارداد مشارکت بین‌المللی در تولید تجهیزات نظامی و افتتاح حساب ویژه ارزی برای تأمین مالی واردات تسلیحات نظامی مطلوبترین روش‌های تأمین مالی نیروهای مسلح است.

دستگیر و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله خود تحت عنوان آسیب‌شناسی چالش‌های تأمین مالی اسلامی با تأکید بر اوراق صکوک، در مورد جایگزینی اوراق قرضه با صکوک بحث کرده و چالش‌های پیشروی آن را ذکر کرده‌اند. از نظر آنها اوراق صکوک از جنبه‌ی اقتصادی بسیار کارا هستند، زیرا صکوک می‌تواند ابزاری کارا برای کنترل نقدینگی باشد. بانک مرکزی می‌تواند در عملیات بازار باز به خرید و فروش اوراق صکوک منتشر شده دولت بپردازد. آن‌ها معتقدند این کار مناسب‌تر از انتشار اوراق مشارکت باشد، زیرا صکوک همانند اوراق مشارکت نیست که نقدشوندگی بالایی داشته باشد و به همین دلیل ابزار کاراتری برای کنترل نقدینگی است.

نظرپور و همکاران، (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «تبیین الزامات بودجه‌ریزی سازمان‌های دفاعی آینده با استفاده از روش دلفی با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، تهدیدات و آسیب‌های احتمالی اعم از داخلی و خارجی را مورد ارزیابی قرار داده است و

نتیجه می‌گیرد بودجه‌ریزی می‌تواند ابزاری کارآمد در زمینه تدوین استراتژی و فراهم نمودن مقدمات اجرای مؤثر استراتژی سازمانی باشد.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ نوع داده از نوع آمیخته است زیرا در مرحله اول برای شناسایی مؤلفه‌ها کیفی و در مرحله دوم برای بررسی روابط از نوع کمی استفاده می‌شود. این تحقیق از یک طرف اکتشافی است و سپس تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی می‌باشد، چرا که جهت ارتقاء توان رزمی ارتش با تأمین مالی مطلوب مورد استفاده است و با توجه به اینکه در این پژوهش از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی متون و نیز روش‌های میدانی نظیر مصاحبه و پرسشنامه باز (روش دلفی فازی) و هدف آن ارائه مدلی با روش دلفی فازی و فرآیند تحلیل رتبه‌ای است، در نتیجه تحقیق حاضر بر اساس روش و ماهیت، یک تحقیق توصیفی-اکتشافی و روش پیمایشی (پرسشنامه‌ای) و از لحاظ زمانی مقطعی می‌باشد. در این تحقیق روش پیمایشی جهت گردآوری داده‌ها استفاده خواهد شد، لذا آن را می‌توان در زمره تحقیق‌های میدانی قرار داد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه دلفی فازی و فرایند تحلیل رتبه‌ای می‌باشد که روایی و پایایی آنها مورد تأیید خبرگان قرار گرفته‌است. قلمرو مکانی پژوهش ارتش جمهوری اسلامی ایران و قلمرو زمانی سال ۱۴۰۲ خورشیدی می‌باشد. در ابتدا مقاله‌های معتبر با استفاده از فرایند CASP جداسازی و متغیرهای اصلی و مؤلفه‌های مربوطه از آنها استخراج و در اختیار خبرگان قرار می‌گیرد. در ادامه مؤلفه‌های پذیرش شده با فرآیند تحلیل رتبه‌ای (بومی سازی و رتبه بندی) رتبه‌بندی و مهم‌ترین آنها انتخاب می‌گردند. در نهایت برای اعتبار سنجی مدل ۱۸۰ پرسش‌نامه ۵ گزینه‌ای استاندارد تدوین و بین خبرگان توزیع و نتایج بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و میزان همبستگی و رگرسیون فرضیه‌ها تعیین گردید.

برای تعیین روایی پرسشنامه (توانایی در اندازه‌گیری صفتی که آزمون برای اندازه‌گیری آن ساخته شده است) از روش منطقی و تأیید خبرگان استفاده نمودیم؛ بدین گونه که از لحاظ ظاهری پرسشنامه دارای روایی است. و همچنین از لحاظ محتوایی کمیت و کیفیت سؤالات از نظر مدیران و اساتید دانشگاه مورد بررسی قرار گرفتند. هدف و منظور از پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه این است که در زمان‌های مختلف قابلیت استفاده داشته‌باشد. یکی از معروفترین معیارهای سنجش پایایی، استفاده از معیار آلفای کرونباخ است که بصورت زیر تعریف می‌شود:

فرمول ۱: آلفای کرونباخ

که در آن S_i انحراف معیار S_i ، $\alpha = \frac{K}{\sum_{i=1}^K S_i}$ انحراف معیار مجموع سؤال‌ها و K تعداد سؤال‌های پرسشنامه است. هرچه مقدار آلفا نزدیک به مقدار یک باشد نشان دهنده میزان پایایی بالاست.

آلفا کرونباخ مقیاس‌های سنجش پایایی پرسشنامه‌ها

ضریب آلفا	آلفا کرونباخ مقیاس‌های سنجش پایایی پرسشنامه‌ها
۰/۹۰۵	رویکرد دولت محور تأمین مالی
۰/۸۵۸	رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی
۰/۸۲۴	رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی

در این تحقیق از مدل رگرسیون چند متغیره و در قالب داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود که بر اساس معیار آلفای کرونباخ پایایی آنها مورد تأیید قرار گرفت که در ادامه هر یک مورد توضیح قرار می‌گیرند.

جامعه آماری: در این پژوهش دو جامعه آماری وجود دارد. جامعه نمونه اول ۲۰ نفر از اساتید باتجربه و متخصص در زمینه مدیریت دفاعی و مالی در هیئت علمی دانشگاه‌های نظامی آجا هستند، که مؤلفه‌های انتخاب شده با استفاده از پرسشنامه دلفی فازی در اختیار آنها قرار داده شده و همچنین مؤلفه‌های پذیرش شده با استفاده از فرایند تحلیل رتبه‌ای و امتیازدهی خبرگان رتبه‌بندی می‌شوند. در جامعه دوم برای اعتبار سنجی مدل از بین ۳۴۸ نفر ۱۸۰ نفر از بازنشستگان نظامی دارای مدرک دکتری نظامی که با روش کوکران انتخاب شده و پرسشنامه تدوین و در اختیار آنها قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است که پرسشنامه‌ها از لحاظ روایی و پایایی آزمون و مورد تأیید خبرگان قرار گرفتند. در میان پاسخ‌دهندگان بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای رشته تحصیلی حسابداری می‌باشد که شامل ۱۰۲ نفر می‌باشد و ۵۶/۶ درصد حجم نمونه را تشکیل می‌دهند. تعداد ۳۹ نفر از پاسخ‌دهندگان را افراد دارای رشته مدیریت نظامی می‌باشند که ۲۲ درصد حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

یافته‌های پژوهش:

سؤال اصلی: آیا مدل مطلوب تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر دارد؟

ابتدا مناسب‌ترین مؤلفه‌های الگوی مطلوب تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استفاده از مطالعه مقالات و مطالعه نحوه تأمین مالی بیش از ۲۰

کشور، بدست آمده و با استفاده از فرایند دلفی فازی مورد تأیید خبرگان قرار گرفت که شرح آن در جدول (۱) آورده شده است.

میانگین نظرات بیشتر از ۰/۷ پذیرفته و مابقی رد می‌شود. لازم به ذکر است به دلیل کاهش حجم پژوهش صرفاً مؤلفه‌های پذیرش شده در جدول ارائه شده است. جدول (۱) نرخ پذیرش اجزای الگوی اصلی پژوهش

مؤلفه‌های اصلی پژوهش	جمع فازی			میانگین فازی			میانگین نهایی	نتیجه نهایی
	$L \sum$	$M \sum$	$N \sum$	$L/20 \sum$	$M/20 \sum$	$N/20 \sum$	$\frac{\sum L + \sum M + \sum N}{3}$	اگر میانگین نهایی < 0.7 = پذیرش
رویکرد دولت محور تامین مالی	۱۶/۹	۱۹/۳	۱۹/۸	۰/۸۴	۰/۹۶	۰/۹۹	۰/۹۳	پذیرش
رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تامین مالی	۱۷/۳	۱۹/۵۵	۱۹/۹	۰/۸۶	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۵	پذیرش
رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تامین مالی	۱۶/۵۵	۱۹/۰۵	۱۹/۹	۰/۸۳	۰/۹۵	۰/۹۹	۰/۹۳	پذیرش

همه متغیرها با نمره بالایی مورد پذیرش نهایی قرار گرفتند. در ادامه پاسخ سؤالات فرعی مشخص می‌شوند:

سؤال فرعی اول:

رویکردهای دولت محور تامین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی کدام است؟ در خصوص این سؤال ابتدا مناسب‌ترین مؤلفه‌های رویکرد دولت محور تامین مالی در بالا بردن توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استفاده از مطالعه مقالات مختلف بدست آمده و با استفاده از فرایند دلفی فازی مورد تأیید خبرگان قرار گرفت که شرح آن در جدول (۲) آورده

شده است. میانگین نظرات بیشتر از ۰/۷ پذیرفته و مابقی رد می شود. لازم به ذکر است به دلیل کاهش حجم پژوهش صرفاً مؤلفه های پذیرش شده در جدول ارائه شده است.

جدول (۲) نرخ پذیرش مؤلفه های رویکرد دولت محور تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی آجا

مؤلفه های رویکرد دولت محور تأمین مالی	جمع فازی			میانگین فازی			میانگین نهایی	نتیجه نهایی
	$\sum L$	$\sum M$	$N \sum$	$\sum L/20$	$\sum M/20$	$N \sum / 20$		
اگر میانگین نهایی < 0.7 پذیرش								
خروج از بنگاه داری و حرکت به سمت سهام دار بودن	۲۵ ۱۳	۹۵ ۱۵	۱۷/۸	۰/۶۶	۰/۸	۰/۸۹	۰/۷۸	پذیرش
تأسیس مجتمع تجاری صنعتی باهدف فعالیت اقتصادی صنعتی نیروهای مسلح	۱۷	۳۵ ۱۹	۱۹/۹	۰/۸۵	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۴	پذیرش
استفاده گسترده از امکانات دفاعی و نیروی انسانی برای محافظت از امنیت عمومی	۱۴	۸۵ ۱۹	۱۸/۴	۰/۷	۰/۸۴	۰/۹۲	۰/۸۲	پذیرش
اخذ وام های بین المللی در جهت تولیدات نظامی	۱۷	۳۵ ۱۹	۱۹/۹	۰/۸۵	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۴	پذیرش
تهاتر دارایی های راکد ارتش به بنگاه های تولیدی تجهیزات نظامی با هماهنگی وزارت دفاع و صادرات آنها	۸۵ ۱۴	۷۵ ۱۷	۱۹/۴	۰/۷۴	۰/۸۹	۰/۹۷	۰/۸۷	پذیرش
مشارکت در بهره برداری از تولیدات دانش بنیان و تکنولوژی بر	۴۵ ۱۴	۳۵ ۱۷	۱۹/۲	۰/۷۲	۰/۸۷	۰/۹۶	۰/۸۵	پذیرش
مشارکت در ثبت حق اختراع و فروش فناوری	۱/۲ ۶	۱/۸ ۸	۲۰	۰/۸۱	۰/۹۴	۱	۰/۹۳	پذیرش

پذیرش	۰/۸	۰/۹	۰/۸۲	۰/۶۸	۱۸/۱	۳۵/۱۶	۱۷/۳	کسب درآمد از محل آموزش و یاددهی فنون نظامی (المللی)
پذیرش	۰/۸۷	۰/۹۷	۰/۸۹	۰/۷۴	۱۹/۴	۷۵/۱۷	۸۵/۱۴	تأسیس صندوق‌های مالی حمایت از نیروهای مسلح با منابع تعریف شده
پذیرش	۰/۹	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۷۹	۱۹/۹	۵۵/۱۸	۱۸/۵	تهارت دارایی‌های راکد با بنگاه‌های اقتصادی زود بازده (تولیدی، خدماتی، بازدگانی)
پذیرش	۰/۸	۰/۸	۰/۹۲	۰/۵۸	۱۸/۱	۳۵/۱۵	۱۷/۴	مشارکت در بهره برداری از امکانات و تجهیزات مازاد نظامی
پذیرش	۰/۹۴	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۸۵	۱۹/۹	۳۵/۱۹	۱۷	مدیریت هزینه‌ها، حسابرسی هزینه و تغییر روش‌های بودجه‌ریزی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

سؤال فرعی دوم:

رویکردهای مشارکت عمومی – خصوصی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

در خصوص این سؤال ابتدا مناسب‌ترین مؤلفه‌های رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی – خصوصی تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استفاده از مطالعه مقالات مختلف بدست آمده و با استفاده از فرایند دلفی فازی مورد تأیید خبرگان قرار گرفت که شرح آن در جدول (۳) آورده شده است. میانگین نظرات بیشتر از ۰/۷ پذیرفته و مابقی رد می‌شود. لازم به ذکر است به دلیل کاهش حجم پژوهش صرفاً مؤلفه‌های پذیرش شده در جدول ارائه شده است.

جدول (۳) نرخ پذیرش مؤلفه‌های مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی آجا								
مؤلفه‌های رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی	جمع فازی	میانگین فازی				میانگین نهایی	نتیجه نهایی	
	$\sum L$	$M \sum$	$N \sum$	$\sum L/20$	$M \sum /20$	$\sum N/20$	$\sum L + \sum M + \sum N/3$	اگر میانگین نهایی < 0.7 ، پذیرش
تولیدات دانش بنیان و بهره برداری از آنها با مشارکت بخش دولتی	۱۶/۹	۱۹/۳	۱۹/۸	۰/۸۴	۰/۹۶	۰/۹۹	۰/۹۳	پذیرش
توسعه دارایی‌ها با مشارکت بخش خصوصی	۱۷/۳	۱۹/۵۵	۱۹/۹	۰/۸۶	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۵	پذیرش
مشارکت بخش خصوصی در بهبودی خدمات رفاهی، بهداشتی و کسب درآمد	۱۴	۱۹/۸۵	۱۸/۴	۰/۷	۰/۸۴	۰/۹۲	۰/۸۲	پذیرش
مولدساز ی دارایی‌های ارتش از طریق قرارداد و سایر صکوک	۱/۲۵ ۳	۱۵/۹۵	۱۷/۸	۰/۶۶	۰/۸	۰/۸۹	۰/۷۸	پذیرش
برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مرایحه	۱۵/۶	۱۸/۲	۱۹/۵	۰/۷۸	۰/۹۱	۰/۹۷	۰/۸۹	پذیرش
برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق اجاره	۱۵/۶	۱۸/۲	۱۹/۵	۰/۷۸	۰/۹۱	۰/۹۷	۰/۸۹	پذیرش

برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مشارکت	۱۷	۱۹/۳۵	۱۹/۹	۰/۸۵	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۴	پذیرش
برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق سلف	۱۷	۱۹/۳۵	۱۹/۹	۰/۸۵	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۴	پذیرش
تبدیل دارایی‌های نظامی به اوراق بهادار و کسب درآمد از آن طریق	۱/۴۵ ۴	۱۷/۳۵	۱۹/۲	۰/۷۲	۰/۸۷	۰/۹۶	۰/۸۵	پذیرش
قرارداد مشارکت ppp برای پروژه‌های نظامی	۱۶/۲	۱۸/۸	۳۰	۰/۸۱	۰/۹۴	۱	۰/۹۲	پذیرش
مشارکت در بهره برداری از امکانات و تجهیزات مازاد نظامی	۱/۰۵ ۶	۱۸/۷	۳۰	۰/۸	۰/۹۳	۱	۰/۹۱	پذیرش
تحقیق و توسعه نیروهای مسلح ودرآمد حاصل از آن	۱۳/۷	۱۶/۳۵	۱۸/۱	۰/۶۸	۰/۸۲	۰/۹	۰/۸	پذیرش

سؤال فرعی سوم: رویکردهای برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

در خصوص این سؤال ابتدا مناسب‌ترین مؤلفه‌های مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استفاده از مطالعه مقالات مختلف بدست‌آمده و با استفاده از فرایند دلفی فازی مورد تأیید خبرگان قرار گرفت که شرح آن در جدول (۴) آورده شده‌است. میانگین نظرات بیشتر از ۰/۷ پذیرفته و مابقی رد

می‌شود. لازم به ذکر است به دلیل کاهش حجم پژوهش صرفاً مؤلفه‌های پذیرش شده در جدول ارائه شده است.

جدول (۴) نرخ پذیرش مؤلفه‌های برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی در بالا بردن توان رزمی آجا

مؤلفه‌های رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی	جمع فازی			میانگین فازی			میانگین نهایی	نتیجه نهایی
	$\sum L$	$M \sum$	$N \sum$	$\sum L/20$	$M/\sum_{20}$	$N/2 \sum_0$	$\sum_{L+\sum M+\sum N/3}$	گر میانگین نهایی < ۰. ۷=پذیرش
تولیدات دانش بنیان و بهره برداری از آنها با مشارکت بخش خصوصی	۱۵ ۱۶	۱۸/۸	۱۹/۸	۰/۸۱	۰/۹۴	۰/۹۹	۰/۹۱	پذیرش
قراردادهای اجاره امکانات و دارایی‌های نظامی	۱/۷ ۶	۱۹/۱۵	۱۹/۹	۰/۸۳	۰/۹۶	۰/۹۹	۰/۹۳	پذیرش
پروژه‌ها ساخت وساز در بیرون از سازمان (مسکن - هتل - مراکز بهداشتی خدماتی)	۳۵ ۱۵	۱۸/۲۵	۱۹/۹	۰/۷۷	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۸۹	پذیرش
خدمات آموزشی، بهداشتی، نظامی در راستای کسب درآمد در بیرون از سازمان	۱/۲ ۵	۱۸/۱۵	۱۹/۹	۰/۷۶	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۸۹	پذیرش
ایجاد توانایی جدید در دارایی و امکانات	۱۶	۱۸/۷	۲۰	۰/۸۱	۰/۹۳	۱	۰/۹۱	پذیرش
تغییر کاربری دارایی‌های موجود در راستای کسب درآمد	۱/۲ ۶	۱۸/۸	۲۰	۰/۸۱	۰/۹۴	۱	۰/۹۲	پذیرش

واگذاری سیستم‌های حمل و نقل برای کسب درآمد	۱۴	۱۶/۵۵	۱۸/۱	۰/۷	۰/۸۳	۰/۹۱	۰/۸۱	پذیرش
---	----	-------	------	-----	------	------	------	-------

رتبه‌بندی مؤلفه‌های شناسایی شده با فرآیند تحلیل رتبه‌ای (بومی سازی و رتبه بندی):

ما باید در ابتدا مقیاس‌ها را با هم مقایسه نماییم و سپس مقایسات را باهم ترکیب کرده تا به ترتیب اولویت‌ها برسیم. این کار با مقایسه زوجی مؤلفه‌ها و نظر خواهی از خبرگان صورت پذیرفته‌است. لذا پس از رتبه‌بندی انجام شده مهم‌ترین مؤلفه‌های رویکرد دولت محورتامین مالی تأثیر گذار بر توان دفاعی آجا عبارتند از:

جدول (۵) رتبه‌بندی مؤلفه‌های دولت محورتامین مالی

ردیف	مؤلفه‌های دولت محورتامین مالی	میانگین نمره	رتبه
۱	مدیریت هزینه‌ها، حسابرسی هزینه و تغییر روش‌های بودجه‌ریزی	۰,۱۸	۱۲
	استفاده گسترده از امکانات دفاعی و نیروی انسانی برای محافظت از امنیت عمومی	۰,۳۰	۱۱
۲	مشارکت در بهره برداری از امکانات و تجهیزات مازاد نظامی	۰,۳۰	۱۰
۳	تأسیس مجتمع تجاری صنعتی باهدف فعالیت اقتصادی صنعتی نیروهای مسلح	۰,۳۳	۹
۴	اخذ وام‌های بین المللی در جهت تولیدات نظامی	۰,۲۵	۸
۵	تأسیس صندوق‌های مالی حمایت از نیروهای مسلح با منابع تعریف شده	۰,۲۵	۷
۶	مشارکت در ثبت حق اختراع و فروش فناوری	۰,۳۰	۶
۷	مشارکت در بهره برداری از تولیدات دانش‌بنیان و تکنولوژی بر	۰,۳۳	۵
۸	تهاتر دارایی‌های راکد ارتش به بنگاه‌های تولیدی تجهیزات نظامی با هماهنگی وزارت دفاع و صادرات آنها	۰,۳۳	۴
۹	کسب درآمد از محل آموزش و یاددهی فنون نظامی (المللی)	۰,۵۴	۳
۱۰	خروج از بنگاه داری و حرکت به سمت سهام دار بودن	۰,۵۴	۲

ردیف	مؤلفه‌های دولت محور تأمین مالی	میانگین نمره	رتبه
۱۱	تهاثر دارایی‌های راکد با بنگاه‌های اقتصادی زود بازده (تولیدی، خدماتی، بازدگانی)	۰.۵۵	۱

و همچنین پس از رتبه بندی انجام شده مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار بر توان رزمی اجاز مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی به ترتیب عبارتند از:

جدول (۶) رتبه‌بندی مؤلفه‌های مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی

ردیف	مؤلفه‌های مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی	میانگین نمره	رتبه
۱	مشارکت بخش خصوصی در بهبود خدمات رفاهی، بهداشتی و کسب درآمد	۰.۱۳	۱
۲	تبدیل دارایی‌های نظامی به اوراق بهادار و کسب درآمد از آن طریق	۰.۱۵	۹
۳	مولدسازی دارایی‌های ارتش از طریق قرارداد و سایر صکوک	۰.۱۷	۹
۴	برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مرایحه	۰.۱۷	۸
۵	قرارداد مشارکت PPP برای پروژه‌های نظامی	۰.۲۸	۷
۶	برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق اجاره	۰.۱۸	۶
۷	برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق سلف	۰.۱۹	۴
۸	توسعه دارایی‌ها با مشارکت بخش خصوصی	۰.۳۳	۳
۹	برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مشارکت	۰.۳۳	۲
۱۰	تولیدات دانش بنیان و بهره برداری از آنها با مشارکت بخش دولتی	۰.۵۴	۱

و همچنین پس از رتبه‌بندی انجام شده مهم‌ترین مؤلفه‌های عوامل اثرگذار بر توان رزمی اجاز بعد رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی به ترتیب عبارتند از:

جدول (۷) رتبه‌بندی مؤلفه‌های مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی

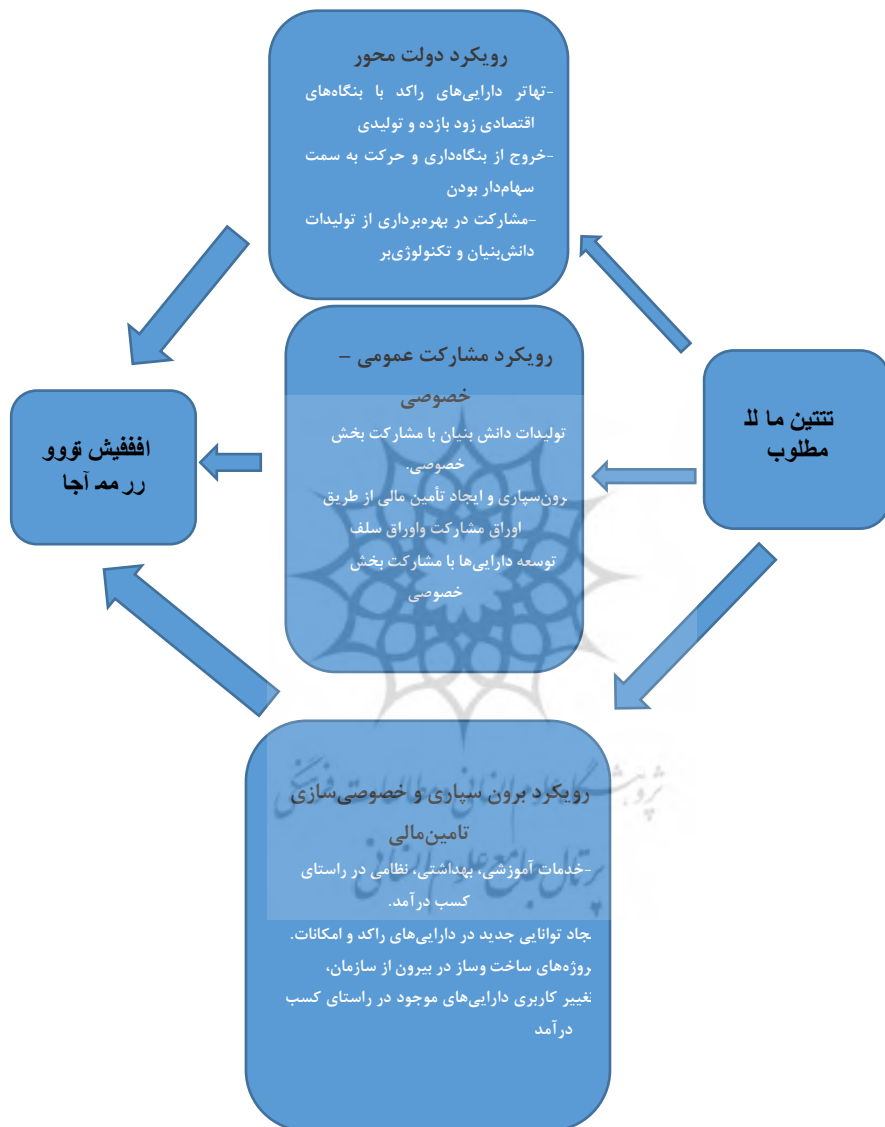
ردیف	بودجه دفاعی از بعد روندهای فناوری آینده	میانگین نمره	رتبه
۱	واگذاری سیستم‌های حمل و نقل برای کسب درآمد	۰.۰۷	۷
۲	قراردادهای اجاره امکانات و دارایی‌های نظامی	۰.۰۹	۶

۵	۰,۱۰	پروژه‌های ساخت و ساز در بیرون از سازمان (مسکن- هتل- مراکز بهداشتی خدماتی)	۳
۴	۰,۱۹	خدمات آموزشی، بهداشتی، نظامی در راستای کسب درآمد در بیرون از سازمان	۴
۳	۰,۲۹	ایجاد توانایی جدید در دارایی و امکانات	۵
۲	۰,۳۳	تغییر کاربری دارایی‌های موجود در راستای کسب درآمد	۶

منبع: یافته‌های پژوهش



لذا در نهایت مدل اصلی زیر مورد تأیید محقق و خبرگان قرار گرفت.



در مرحله پایانی با استفاده از نمونه‌گیری نامحدود کوکران ۱۸۰ پرسش‌نامه بین خبرگان توزیع شد. نتایج بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و میزان همبستگی و رگرسیون فرضیه‌ها تعیین می‌شود.

فرضیه اصلی پژوهش: الگوی مطلوب تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول (۸) مشخصه‌های آماری متغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی	۱۸۰	۱/۳۷۵	۵	۳/۹۱۲	۰/۷۹۱
رویکرد دولت محور تأمین مالی	۱۸۰	۲/۱۱۱	۵	۳/۷۱۷	۰/۶۷
رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی	۱۸۰	۲/۱۲۵	۵	۳/۵۱۱	۰/۶۳۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به متغیر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی با میانگین ۳/۹۱۲ و انحراف معیار ۰/۷۹۱ و کمترین میانگین مربوط به متغیر رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی با میانگین ۳/۵۱۱ و انحراف معیار ۰/۶۳۱ می‌باشد.

جدول (۹) جدول آزمون کولموگروف-اسمیرنف متغیرهای تحقیق

متغیرها	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی	۰/۰۸۹	نرمال
رویکرد دولت محور تأمین مالی	۰/۱۰۸	نرمال
رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی	۰/۱۱۱	نرمال

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با توجه به جدول (۹) مقدار سطح معنی‌داری متغیرها بزرگتر از ۰/۰۵ شده است که نشان از پذیرش فرضیه صفر می‌باشد یعنی متغیرهای مورد نظر از توزیع نرمال پیروی می‌کند، لذا می‌توان از آزمون‌های پارامتری استفاده کرد.

فرضیه فرعی اول:

رویکرد دولت محورتأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۱۰: همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۹۰۱	۰/۶۵۲	۰/۶۴۷	۰/۶۲۱	۱/۷۲۵

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۹۰۱ است. ضریب تعیین ۰/۶۵۲ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۶۵/۲ درصد تغییرات توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران به رویکرد دولت محورتأمین مالی مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۶۴/۷ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود.

جدول (۱۱) آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

مدل	مجموع مربعات	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد شده	T	Sig.	آماره هم‌خطی	
						Tolerance	VIF
مقدار ثابت	۰/۸۶۳	۰/۲۰۳		۴/۳۵۱	۰/۰۰۰۱		
رویکرد دولت محورتأمین مالی	۰/۷۱۹	۰/۰۵۳	۰/۸۰۱	۱۳/۳۷۷	۰/۰۰۰۱	۱	۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۱۱ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد:

$$\text{رویکرد دولت محورتأمین مالی} = (۰/۷۱۹) + (۰/۸۶۳) = \text{افزایش توان رزمی}$$

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر رویکرد دولت محورتأمین مالی، ۰/۸۰۱ واحد انحراف افزایش توان رزمی ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.

فرضیه فرعی دوم:

رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول (۱۲) همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۸۱۲	۰/۵۴۷	۰/۵۴۲	۰/۶۳۳	۱/۶۱۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۸۱۲ است. ضریب تعیین ۰/۵۴۷ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۵۴/۷ درصد تغییرات توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران به رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۵۴/۲ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود.

جدول (۱۳): آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

مدل	مجموع مربعات	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد شده	T	Sig.	آماره هم خطی	
		Std. Error	Beta			VIF	Tolerance
مقدار ثابت	۱/۱۱۸	۰/۱۸۵		۵/۵۲۳	۰/۰۰۰		
۱ رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی	۰/۶۶۳	۰/۰۴۹	۰/۷۳۲	۱۳/۹۲۹	۰/۰۰۰	۱	۱

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۱۳ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد:

رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی (۰/۶۶۳) + (۱/۱۱۸) =

افزایش توان رزمی

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر رویکردهای مبتنی بر

مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی، ۰/۷۳۲ واحد انحراف افزایش توان رزمی ارتقا پیدا خواهد کرد، در نتیجه تأثیر مثبت دارند.
فرضیه فرعی سوم:

رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول (۱۴) همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف خطا	آماره دوربین واتسون
۰/۷۶۵	۰/۶۲۷	۰/۶۲۳	۰/۶۷۳	۱/۶۸۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر ۰/۷۶۵ است. ضریب تعیین ۰/۶۲۷ بدست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۶۲/۷ درصد تغییرات توان رزمی ارتش به رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی موجود مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۶۲/۳ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه استقلال باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول (۱۵) آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیونی

آماره هم خطی		Sig.	T	ضریب استاندارد شده	ضریب غیر استاندارد	مجموع مربعات	مدل	
VIF	Tolerance			Beta	Std. Error	B		
		۰/۰۰۰	۵/۵۲۳		۰/۱۸۵	۱/۴۲۲	مقدار ثابت	۱
۱	۱	۰/۰۰۰	۱۳/۹۲۹	۰/۷۸	۰/۰۴۹	۰/۶۳۲	رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که در جدول ۱۵ آورده شده است. معادله رگرسیونی را می‌توان به شرح زیر محاسبه کرد:
رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی (۰/۶۳۲) + (۱/۴۲۲) =
افزایش توان رزمی

می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر مستقل به میزان ضریب نوشته شده متغیر وابسته ارتقا پیدا خواهد کرد. به عبارتی با ارتقای یک واحد از متغیر رویکرد مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی، ۰/۷۸۰ واحد انحراف افزایش توان رزمی

بحث و نتیجه‌گیری:

پژوهش حاضر جهت دستیابی به مدل مطلوب ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی تدوین گردیده‌است. به دلیل کسری منابع بودجه‌ای و عدم رونق اقتصادی در بسیاری از سازمان‌های کشور به خصوص سازمان‌های دفاعی و در رأس آن ارتش جمهوری اسلامی ایران، جایگزین راه‌کارهای تأمین مالی مطلوب اثرات مثبت در رونق مالی این سازمان‌ها و شکوفایی اقتصاد کشور می‌شود. به همین دلیل اهمیت و ضرورت روزافزون مدیریت دانش مالی و مطالعات مربوط به ارزیابی تأمین این منابع در تمام کشورها از مباحث اساسی و به‌روز بوده و مطالعات و تحقیقات فزاینده‌ای که در این رابطه انجام می‌گیرد. از آنجا که تأمین مالی نیروهای مسلح به خصوص ارتش جمهوری اسلامی ایران از بودجه عمومی علاوه بر محدودیت بودجه‌ای، تأثیرات منفی در رشد و توسعه کشور دارد، لذا می‌توان این تأثیرات منفی را با استفاده از روش‌های تأمین مالی جایگزین از بین برده یا حداقل به اندازه قابل توجهی کاهش داد. راه‌کارهای تأمین مالی جدا از بودجه یا تقریباً مستقل از آن علاوه بر اینکه باعث سرازیر شده این بودجه به سمت اقتصاد کشور می‌شود، باعث افزایش توان رزمی نیروهای مسلح نیز خواهد گشت. چندین پژوهش به مسئله تأمین مالی در آجا پرداخته‌اند، از جمله بررسی و اولویت‌بندی روش‌های تأمین مالی اسلامی جهت تأمین مالی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تألیف عبدی و همکاران (۱۳۹۸) و الگوی تأمین مالی نیروهای مسلح در ایران با تألیف یاور دشتبانی و همکاران (۱۳۹۷). در این پژوهش‌ها به کاربرد روش تصمیم‌گیری چند معیاره بر اساس تجربه کشورهای منتخب پرداخته شده است و الگوبرداری تأمین مالی از سایر کشورها اساس کار این تحقیق است و اما در تحقیق حاضر به مؤلفه‌های مهم تأمین مالی با استفاده از نظر کارشناسان، خبرگان نظامی و اساتید دانشگاه پرداخته شده است. نوآوری تحقیق حاضر به این خاطر ملموس می‌باشد که راهکارهای تأمین مالی سایر کشورها، که بنای تحقیق‌های بالا می‌باشد، به دلیل مسائل مذهبی، سیاست‌های منحصر به فرد کشورمان در برخورد با منطقه، تحریم‌های ظالمانه آمریکا و متحدان و... قابل اجرا در ایران نبوده و راهکارهای خبرگان و تجربه دست‌انداران نظامی و دکترین بازنشسته نظامی، با در نظر گرفتن موارد مطروحه در این زمینه می‌تواند بسیار راهگشا باشد. بنابراین هدف اصلی این تحقیق، ارائه مدل مطلوب ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر تأمین مالی بوده‌است. لذا این پژوهش با انتخاب شاخص‌های اصلی و مؤلفه‌های مربوط به هر شاخص با کمک خبرگان و

تجزیه و تحلیل پاسخ‌های بدست آمده با فرایند تحلیل رتبه‌ای و رگرسیون و همبستگی و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS بهترین راه‌کارهای تأمین مالی را انتخاب و برای استفاده در اختیار مسئولین مربوطه قرار می‌دهد. طبق مدل به‌دست آمده (در بخش یافته‌های پژوهش) تأمین مالی و شاخص‌های متناسب آن می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران داشته باشد. مطالعات مقالات مختلف و مرور تجربه تأمین مالی بیش از ۲۰ کشور منتخب نشان داد که به طور کلی سه رویکرد مهم خارج از بودجه برای تأمین مالی نیروهای مسلح وجود دارد که به عنوان متغیرهای اصلی این تحقیق عبارتند از ۱- رویکرد دولت محور ۲- رویکرد مبتنی بر مشارکت دولت با بخش خصوصی و ۳- رویکرد برون سپاری و خصوصی سازی. به همین دلیل مدل بدست آمده از پژوهش بر اساس این سه متغیر اصلی بنا نهاده شده است. لذا بر اساس نتایج بدست آمده از مدل، مهم‌ترین روش‌ها و مؤلفه‌های رویکرد دولت محور برای تأمین مالی آجا بر اساس نظر خبرگان عبارتند از: تهاتر دارایی‌های راکد با بنگاه‌های اقتصادی زودبازده (تولیدی، خدماتی، بازدگانی)، خروج از بنگاه داری و حرکت به سمت سهام دار بودن، کسب درآمد از محل آموزش و یاددهی فنون نظامی (المللی)، مشارکت در بهره برداری از تولیدات دانش‌بنیان و تکنولوژی بر و تهاتر دارایی‌های راکد ارتش به بنگاه‌های تولیدی تجهیزات نظامی با هماهنگی وزارت دفاع و صادرات آنها که هر یک از این مؤلفه‌ها می‌تواند راه‌کاری مناسب درآینده برای تأمین مالی و جایگزینی بودجه‌ای باشد. در رویکرد دوم با عنوان مشارکت دولت با بخش خصوصی در تأمین مالی نیروهای آجا با توجه به مدل بدست آمده مؤلفه‌ها عبارتند از، تولیدات دانش بنیان و بهره برداری از آنها با مشارکت بخش خصوصی، برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق مشارکت، برون سپاری و ایجاد تأمین مالی از طریق اوراق سلف و توسعه دارایی‌ها با مشارکت بخش خصوصی. در رویکرد برون سپاری و خصوصی‌سازی روش‌ها و مؤلفه‌های مختلفی با مشورت خبرگان به‌دست آمد که مهم‌ترین آنها طبق مدل عبارت‌اند از: خدمات آموزشی، بهداشتی، نظامی در راستای کسب درآمد در بیرون از سازمان، ایجاد توانایی جدید در دارایی و امکانات، پروژه‌های ساخت و ساز در بیرون از سازمان (مسکن-هتل - مراکز بهداشتی خدماتی) و تغییر کاربری دارایی‌های موجود در راستای کسب درآمد.

یافته‌های مهم دیگر پژوهش حاکی از آن است که:

مدل مطلوب تأمین مالی در ارتقاء رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

رویکردهای دولت محور تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

رویکردهای مبتنی بر مشارکت عمومی - خصوصی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

رویکردهای مبتنی بر برون سپاری و خصوصی سازی تأمین مالی در ارتقاء توان رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران تأثیر مثبت و معناداری دارد.

پیشنهادهای پژوهش:

لذا با توجه به موارد مشروحه بالا پیشنهاد می‌شود که

۱- از آنجا که ارتش جمهوری ایران دارای منابع و دارایی‌های راکد عظیمی در تمامی استان‌های کشور می‌باشد، تبدیل این دارایی‌ها به بنگاه‌های زود بازده و تولیدی می‌تواند کمک شایانی به تأمین مالی جدید و رونق آجا در بلند مدت شود. همان‌گونه که جدیداً با تدابیر فرماندهان محترم بخشی از آنها به تهاتر منازل مسکونی اختصاص یافته‌اند.

۲- تأسیس مجتمع تجاری صنعتی با هدف فعالیت اقتصادی صنعتی نیروهای مسلح در کشور را می‌توان گامی مهم در تأمین مالی نیروهای مسلح قلمداد کرد که به رشد اقتصادی کشور هم کمک شایانی خواهد کرد.

۳- با توجه به اینکه کشور عزیزمان یکی از قدرت‌های بزرگ نظامی در منطقه است کسب درآمد از محل صادرات و آموزش و یاددهی فنون نظامی بین‌المللی و افتتاح حساب ارزی ویژه برای تأمین مالی و واردات تسلیحات می‌تواند راه مناسب تأمین مالی مستقل از بودجه را در آینده‌ای نه‌چندان دور را برای ما محقق نماید.

۴- ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با استفاده از ظرفیت‌های انسانی، تجهیزاتی، دارایی‌های غیر جاری و... و همکاری با بخش خصوصی در تولیدات دانش بنیان راه استقلال از بوجه کشوری را به سرعت طی نماید.

۵- ارتش جمهوری اسلامی ایران و همچنین سایر نیروهای مسلح دارایی‌های غیر جاری عظیمی دارند که تغییر کاربری این دارایی‌ها در راستای کسب درآمد و خودکفایی مالی می‌تواند علاوه بر تأمین مالی به شکوفایی اقتصادی کشور کمک نماید.

لذا در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود، برای هر یک از ابعاد مرتبط با پارادایم تأمین مالی و وضعیت موجود کشور در رابطه با آنها، بررسی‌هایی صورت گرفته و سازمان‌های داخلی با وضعیت و تجربیات مشابه سایر کشورها، مورد مقایسه و بررسی قرار گرفته شود.

منابع:

- حسینی، محمد و محمدی، حامد (۱۳۹۱)، بررسی مدل‌ها و استراتژی‌های تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در اقتصاد ایران. *فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی* (رویکرد اسلامی- ایرانی)، ۱۲(۴۴): ۷۳-۹۸.
- حسین زاده، احمد (۱۳۸۹)، *اقتصاد سیاسی نظامی گری آمریکا*، ترجمه پرویز امیدوار، تهران، نشر نی.
- خان‌احمدی، علی، مالکی‌فرد، اسداله و نادری، وحید (۱۳۹۵)، *روش تحقیق و پژوهش پیشرفته*، چاپ دوم، تهران، انتشارات مانز.
- توکلی، عبدالله، مؤمنی، حسین (۱۳۹۹)، *بررسی مؤلفه‌های سرمایه انسانی سازمان. فصلنامه انتظامی*، شماره سوم، صص ۹۹-۱۱۶.
- دشتبانی، یاور، ملابهرامی، احمد (۱۳۹۷)، *الگوی مطلوب تأمین مالی نیروهای مسلح در ایران*، کاربرد روش تصمیم‌گیری چندمعیاره بر اساس تجربه کشورهای منتخب. *فصلنامه اقتصاد دفاع دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی*، گروه منابع و اقتصاد دفاع سال سوم، شماره نهم، پاییز ۹۷، صص ۳۸-۹.
- دستگیر، محسن و یارمحمدی، جواد (۱۳۸۹)، *بررسی موانع بکارگیری سیستم هزینه‌یابی هدف در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، سال دوازدهم، شماره ۳۹.
- عباسیان، علی، امینی، پرویز (۱۳۹۴)، *اقتصاد دفاعی در نیروهای مسلح و تأثیر آن بر رشد اقتصادی ایران*. *مجلس و راهبرد*، ۲۲(۸۳): ۱۵۱-۱۷۸.
- مهدی نژاد، محمد، سعادت، مجتبی، خسروجردی، علی و فخری، مجید (۱۳۹۶). طراحی الگوی سازمان‌های دفاعی دانش بنیان، *فصلنامه مطالعات دفاعی راهبردی*، سال پانزدهم، ش ۶۸، صص ۷۱-۹۲.
- منابع لاتین:

- Anisa, D., & Santoso, R. (۲۰۲۲). The Role of Islamic Bonds (Sukuk) toward Indonesia Economy. *Journal of Islamic Business and Economic Review (JIBER)*, ۳(۱), ۴۸-۴۳
- Bontis, N. (۲۰۱۲). "National Intellectual Capital Index: A United Nations initiative for the Arab region". *Journal of Intellectual Capital*, ۶ (۳), ۳۳-۱
- Brommelhorster, J. and Paes, W.Ch. (۲۰۰۳). *The Military as an Economic Actor*, Bonn International Center of Conversion, Springer Link.

- Bromwich, M. (۱۹۹۰). "The Case for Strategic Management Accounting – The Role of Accounting Information for Strategy in Competitive Markets". *Accounting Organizations and Society*, ۱, ۴۶-۵۴
- Bikford, L.K. (۲۰۰۸). India's affordable defense spending, *Journal of Defense Studies*, ۲(۱): ۱۴۸-۱۳۶
- Cizakca, Murat (۲۰۲۰), Domestic borrowing without the rate of interest:gharar and the origins of sukuk. *Mpra.ub.uni-muenchen de*./۲۳۲۰۵
- Dopelsis, M, Delgado- varde, G. Lopez-Saezm, and Navas- lopez., J.E. (۲۰۲۰). Toward an intellectual capital – based view of the firm origins and nature *Journal of business ethics*, ۹۸(۴): ۶۶۲-۶۴۹
- Ghosh, B.C., Chung, L.H. & Wan, C.Y. (۱۹۸۷). "Management accounting in Singapore", *Management Accounting*, ۳۲-۲۹
- Gupta, B., Lyer, L.S., & Aronson, J.E. (۲۰۰۰). "Knowledge management: practices and challenges". *Industrial Management and Data Systems*, ۱۲۲(۱), -۱۷ .۲۱
- Javed, A., & Fida, B. A. (۲۰۲۲). Islamic project financing in Pakistan:Current challenges and opportunities ahead. *Iranian journal of management studies*, ۸(۱), .۷۱-۴۷
- Kasas, A., Leiponen, A (۲۰۱۸), "Organizational transparency and power in firm ownership networks", *Journal of Comparative Economics*, ۴۶ (۴): ۱۱۵۸- .۱۱۷۷
- Labra, R., & Paloma Sanchez, M. (۲۰۱۳). "National intellectual capital assessment models: a literature review", *Journal of Intellectual Capital*, ۱۵(۵), ۶۲۷-۴۹۲
- Mar& Mar& - Min Zhang,g.Stravoice, J. (۲۰۲۲). Is higher education ready for knowledge management? *The International journal of educational management* ۱۴۹(۷): ۳۳۳-۳۲۵
- Meditinos, N, Keow (۲۰۱۱), W, C, C., & ۱۱ and Richardson, S. "Intellectual capital and Business performance in Malaysian Industries". *Journal of Intellectual Capital*, Vol. ۱, No. ۱, pp. ۱۰-۸۵
- Pew Tang, H., Plowman, D. and Hancock, P. (۲۰۰۷), "Intellectual capital and financial returns of companies", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. ۹ No. ۱, pp. ۹۴-۷۶

- Raj, J. R., and Seetharaman, A. (۲۰۲۲). "The role of accounting in the knowledge economy", *African Journal of Business Management*, Vol. ۶(۳۲), ۹۳۱۶-۹۳۲۷
- Tiss, Truls E.J, Westnes, Petter and Westnes, Siren Furdal. (۲۰۱۹). Evaluating intellectual capital in the hotel industry. Norwegian School of Hotel Management, Stavanger.
- Yi, C. H, (۲۰۰۹). "An Empirical Study on the Relationship between Intellectual Capital and Knowledge Creation", *Strategic Management journal*, ۲۲, ۶۴۳-۶۳۷
- Wagner, G. B. & Lester, P. B. (۲۰۰۹), "How leaders can get results by laying it on the line". *Organizational Dynamics*, ۳۸(۴), ۲۶۰-۲۵۲
- Zhang, M. and Qi, Y. and Wang, Z. and Pawar, K. S. and Zhao, Xi. (۲۰۱۸). "How does intellectual capital affect product innovation performance? Evidence from China and India", *International Journal of Operations & Production Management*, ۳۸ (۳). pp. ۹۱۴-۸۹۵. ISSN .۳۵۷۷-۰۱۴۴

